

FAN, TA'LIM VA AMALIYOT INTEGRATSIYASI

ISSN: 2181-1776(E) | SJIF 2023: 6.907

G'aybullayeva
Shohista

Pastdarg'om tumani 20-maktab Musiqa fani 2-toifali o'qituvchisi

BO'LAJAK MUSIQA O'QITUVCHILARINI MA'NAVIY- MA'RIFIY FAOLIYATGA TAYYORLASH PEDAGOGIK MUAMMO SIFATIDA

Annotatsiya: Ushbu maqola jamiyatda, ta'lim-tarbiya jarayonida vatanparvarlik, ma'naviyatli yoshlarni tarbiyalashda musiqa o'qituvchilarini o'rnini va vazifalarini bayon etadi.

Kalit so'zlar: ma'naviyat, ma'rifat, kelajak, ta'lim-tarbiya, mafkura, musiqa fani, pedagog shaxsi.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017 yil 28 iyuldagi "Ma'naviy – ma'rifiy faoliyat samaradorligini oshirish va sohani rivojlantirishni yangi bosqichga ko'tarish to'g'risida"gi PQ – 3160-sonli Qarorining qabul qilinishi yosh avlodni ma'naviyatli, ma'rifatli, axloqiy yetuk qilib tarbiyalash vazifasi har qachongidan ham dolzarb bo'ldi. Shu munosabat bilan keying yillarda ma'naviyat va ma'rifat masalasiga e'tibor kuchaydi. Ma'naviy – ma'rifiy faoliyat O'zbekistonda demokratik o'zgarishlarni yanada chuqurlashtirishda va fuqarolik jamiyati asoslarini shakllantirishda, inson haq-huquqlari va erkinliklarini ta'minlashda asosiy omil hisoblanadi. Shunday ekan avvalo "ma'naviyat", "ma'rifat" va "faoliyat" tushunchalarining mohiyatini ochib, ma'naviy-ma'rifiy faoliyat mazmuni xususida fikr yuritamiz. Chunki, ma'naviyat barkamol insonni tarbiyalaydi. Ta'lim – tarbiya tizimini takomillashtiradi. Milliy istiqlol g'oyasini yoshlar ongiga yetkazishda muhim vosita bo'lib xizmat qiladi. Shuningdek, yoshlarni milliy istiqlol mafkurasiga sadoqatli

bo‘lish, ona-Vatanga cheksiz mehr –muhabbatni qaror toptirish O‘zbekistonning buyuk kelajagini yaratishdagi eng olijanob ishlarda faol qatnashishga undaydi.

Bugungi kunda jamiyatning asosiy negizi bo‘lgan yoshlarning ma‘naviy barkamol bo‘lmog‘i talab etiladi. Chunki, ma‘naviy jihatdan shakllangan yoshlar jamiyatga to‘g‘ri, odilona munosabatda bo‘la oladi, mehnat jamoalarida ishni tashkil etadi, mehnat unumdorligini oshirishning ilmiy – amaliy omillarni puxta egallaydi.

Biz, avvalo, izlanishlarimizni bu sohada ilmiy – amaliy tadqiqotlarni amalga oshirgan pedagog olimlarning ishlarini tahlil qildik.

Bo‘lajak oliy ma‘lumotli musiqa mutaxassislarni ma‘naviy – ma‘rifiy faoliyatga tayyorlashda ularning bilim, ko‘nikma va malakalarini zamonaviy talablarga mos shakllantirish muammosi bo‘yicha qator pedagogik olimlar ilmiy izlanishlar olib borganlar. Shulardan, B.H. O‘razovning ilmiy tadqiqotlarida bo‘lajak o‘qituvchilarni ma‘naviy – ma‘rifiy faoliyatga tayyorlashning ijtimoiy pedagogik asoslari va ularni amaliyotda qo‘llash yo‘llari bo‘yicha takliflar ishlab chiqilgan. Ma‘naviy – ma‘rifiy faoliyat samaradorligini oshirishning pedagogik va axborotli texnologiyasi tizimi yaratilib, o‘quv – tarbiya jaryoniga tadbiiq etishning bir qator omillar va shart – sharoitlari aniqlangan va asoslangan.

Bo‘lajak musiqa o‘qituvchilarini ma‘naviy – ma‘rifiy faoliyat ishlarining mohiyati bu ma‘naviy ildizlarini his etish, milliy g‘urur va o‘zligini anglashga, ularning jahon madaniyati xazinasiga qo‘shadigan hissalarini oshirishga xizmat qiluvchi manba demakdir.

Xalqning, jamiyatning ma‘naviy, ilmiy, madaniy merosni egallashining ko‘lami, xususiyati va natijalari ko‘p jihatdan istiqbol ma‘naviyatiga bog‘liqdir. Chunki bunda ma‘naviyat insoniy qadriyatlarga to‘g‘ri yo‘nalish topib beruvchi “yo‘lchi yulduz” bo‘lib xizmat qiladi va xalqimizning ma‘naviy merosini o‘rganishda jamiyatimiz uchun bugungi kunda va istiqbolda zarur bo‘lgan ma‘naviy muhitni shakllantirishda muhim rol o‘ynaydi.

Ma‘naviyat – ma‘rifat faoliyat mohiyatini mustahkamlash – bu uning zamonaviy madaniy jihatdan ravnaq topgan davlat, jamiyat sifatida rivojlanishida g‘amxo‘rlik ko‘rsatish demakdir. Bu o‘rinda shu jamiyatning a‘zosini bo‘lgan har bir inson nazarda tutiladi.

Ma‘naviyatsiz moddiy farovonlikka ham, umumtaraqqiyotga ham erishib bo‘lmaydi, ma‘naviy qashshoqlik milliy tanazzulga olib boradi. Ma‘naviy barkamollik qo‘shni xalqlar, shuningdek jahon xalqlarning asrlar davomida yaratgan adabiy badiiy asarlaridan bahramand bo‘lishida ham shubhasiz ko‘rinadi. Firdavsiyning “Shohnoma” sini, qirg‘iz xalqining dostoni va “Manas” ni, Abay va Muxlov Avezovning asarlarini. Maxtumquli she‘rlarini, Mirzo G‘olib, Robindrant Tagor asarlarini, “Ming bir kecha”, “Qobusnoma” singari noyob durdonalari o‘qimagan

talabaniing ma'naviy va modaniy saviyasi qay darajada ekanligini anglasa bo'ladi. Bular ham, aslida, yetarli emas. Jahon adabiyotining shoh asarlari borki, bular haqida turli millat vakillari yig'ilganda, albatta gap ketadi. Xususan, Homer, Shekspir, Servantes, Bokachcho, Balzak, Charlz Dikpens, L. Tolstoy, F. Dostoyevskiy, N. Gogol, A. Pushkin, Volter, E. Zolya, G. Mopassan, E. Xeminguey, Jek London, Tomas. Mani, Chingiz Aytmatov, Husayn Jovid... sanayversang, cheki yo'q sahifalar to'ladi. Bu ulug' siymolarning asarlari bilan tanish bo'lmagan insonning ma'naviy barkamolligi, baribir, kemtik bo'ladi. Aslida, bular ham chegara emas. Rafael, Kamoliddin Behzod, Repin, Ayvazovskiy, Ivanov, O'ral Tansiqboyev, A. Abdullayev, Chingiz Ahmarovsingari musavvirlarning o'lmas asarlari bilan, kinosan'atining, haykaltaroshlikning, me'morlikning, umuman barcha san'at turlarining, hech bo'lmaganda, minimum namunalari haqida o'rtacha tasavvurga ega bo'lmagan yoshlarni ma'naviy yetuk deb bo'ladimi? Shu bois san'atning, ma'naviyatning barcha sohalarida insoniyat yaratgan mumtoz asarlar bilan yoshlarning, xususan talabalarning tanish bo'lishlari maqsadga muvofiqdir.

Ma'naviy-ma'rifiy faoliyatni boshqarish xalqchillik, oshkoralik, o'z-o'zini boshqarish asosida olib boriladi va o'quv yurti Ilmiy kengashida tasdiqlangan reja asosida amalga oshiriladi. Chunki, oliy o'quv yurti Ilmiy kengashi eng yuqori organ hisoblanib, o'quv –tarbiya jarayonini rivojlantirish va takomillashtirish, professor-o'qituvchilarning kasb mahorati va ijodkorligini o'stirishga qaratilishi va reja asosida ish olib borishi lozim. Albatta, ushbu reja, oliy o'quv yurti rahbari tomonidan tasdiqlanadi. Shuni aytish kerakki, boshqarish har qanday jamiyatga, hayotning barcha sohalariga xos bo'lgan narsadir. Oliy o'quv yurtini boshqarishning asosiy maqsadi – professor – o'qituvchilarning ma'naviy-ma'rifiy ehtiyojlarini to'la qondirish va talabalarning har bir fan asoslarini chuqur egallashlari uchun qaratilgan bo'lishi lozim.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1.O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017 yil 27 iyuldagi "Oliy ma'lumotli mutaxassislar tayyorlash sifatini oshirishda iqtisodiyot sohaları va tarmoqlarining ishtirokini yanada kengaytirish chora-tadbirlari to'g'risida" gi PQ-3151-sonli qarori. www.lex.uz.

2.O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017 yil 28 iyuldagi "Ma'naviy-ma'rifiy faoliyat samaradorligini oshirish va sohani rivojlantirishni yangi bosqichga ko'tarish to'g'risida" gi PQ-3160-sonli qarori. www.lex.uz.

3.Mirziyoyev SH. M. Erkin va farovon, demokratik O'zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz. – T.: O'zbekiston, 2016. -56b.

4.Avliyoqulov N. H. Zamonaviy o'qitish texnologiyalari. – T.: 2001. – 69 b.

5. Azizova G.G Oliy ta'lim muassasalari professor-o'qituvchilarining kasbiy-pedagogik faoliyatini takomillashtirish. Ped. fan. fal. dok. diss. avtoref. – T.: 2019. – 48 b.